

How can the European Union best uphold its democratic values in a world order in increasingly challenged by autocratic tendencies?

We are in a period when the world order is being fundamentally reshaped. Aside from economic and diplomatic goals, people are seeing the redrawing of the world map as a focusing of ideology and an increasingly fierce struggle between two social models that are poles apart. This conflict between doctrines, which stems from a fundamental clash of value systems, is reflected in the foreign policies of countries and the way in which their internal institutions are organised and operate. Social models are thus becoming a key feature of this struggle, and one that has a significant impact on the world order. Firstly, there is the plan to build the future on the foundations of personal freedom and fundamental rights. Then there are the increasingly visible regimes, which are paradoxically becoming better connected at international level, that consolidate and maintain their power with tools of strict control, induced fear and systemic information manipulation which are tailored to the speed and ubiquity of the digital realm.

The creation of the European Union was no accident of history. It was a moral and political response to the failures of the twentieth century. Mindful of the horrors of war and totalitarianism, the Union's founders hoped that democracy, respect for human dignity and institutionalised cooperation could safeguard peace in difficult times and make war unacceptable, especially between its members. This vow, which was made in the Rome Treaties and strengthened in the Treaty of Lisbon, transformed the Union from an economic environment into a society based on common laws and values. Today, more than seven decades since the EU came into being, these beliefs are the target of a campaign of discord waged through hybrid external threats or erosion of trust and internal populism, which makes protecting and promoting them a top priority.

This origin, with its historical echoes, justifies the European Union as a concept far bigger than a mere customs union or financial transfer mechanism. The defining principles of Europe – ever closer integration, subsidiarity and solidarity – were conceived with the aim of preventing a re-emergence of the aggressive nationalism and unilateralism that destroyed the continent. Every step towards its expansion¹, from the inclusion of the post-dictatorship Mediterranean nations of Greece, Spain and Portugal to the admission of a wave of post-communist states like Estonia, Hungary and Poland in 2004, has been a reaffirmation of democracy as an essential condition of membership. The EU has thus 'proclaimed itself' to be a community of destiny where the focus of attention is on the binding force of law and commitment to fundamental values rather than on centralised military force. Any departure from this promise puts the very foundation of this institutionalised peace in doubt, with the result that internal weaknesses become major geopolitical risks.

The current challenges require the Union to analyse itself critically. Against the backdrop of the 2008 financial crisis, the 2015 migration crisis and the shock of Brexit, populist voices within it

¹ EU enlargement – https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_en

have begun to dispute the authority of the Court of Justice of the European Union² (CJEU) openly and promote sovereigntist visions that undermine the common legal order. This trend can be seen as a battle for Europe's entire soul which pits the vision of a federal continent based on law and solidarity against the vision of a simple union of national states that reserve the right to choose which community rules to apply. Therefore, defending values means defending institutions that are responsible for interpreting and applying them, such as the CJEU, the European Public Prosecutor's Office (EPPO) and the European Commission. Efforts to strengthen these bodies are essential, and will be a new and decisive step forwards in terms of the Union's resilience to external pressures.

In addition, the global context requires us to look beyond internal differences and acknowledge the mixed nature of the battle of values. Opponents of the European model of democracy use direct military means or fiscal sanctions, but they also use subtle and penetrative methods such as subsidisation of radical parties, cyberattacks on critical infrastructure and, in particular, sophisticated propaganda campaigns designed to sow discord and eliminate collective trust in the democratic process and the legitimate political class. This asymmetric warfare makes societal resilience – citizens' ability to think critically and resist manipulation – just as important as military might. So investing in the defence of values becomes not just a matter of ethics, but a cornerstone of national and continental security, necessitating a mutual European approach of counteracting hybrid intimidation.

Over and above the single market aspect, the EU is a project based on moral and legal virtues. These values – equality, freedom, democracy and the rule of law – are enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union³ and in the Charter of Fundamental Rights. Their true authority, in fact, depends on their ability to be robustly defended within society. With authoritarianism on the rise globally, the EU thus has to act as a bastion and become a direct defender of these principles. Trust and assistance from the outside are dependent on internal integrity above all, and democracy, as an overarching value, always begins at home.

The Union's first imperative is to strengthen the rule of law within its borders firmly. If departures from democratic principles occur within the Union – restrictions on the press, political control over the justice system, systematic attacks on minority rights or tolerance of institutionalised corruption – then the entire structure of the European project is weakened. These cracks are seized upon and enlarged by external autocratic regimes, which cite them as proof that the Western model is hypocritical and ineffective. For this reason, mechanisms for monitoring, dialogue and the sanctioning of member states, such as the Rule of Law Conditionality Regulation (which allows for suspension of European funds when principles are breached) and the complex procedures provided for by Article 7, must be applied rigorously, without being compromised by political game-playing or short-term economic interests. A firm and consistent message is needed: fundamental values are not open to political negotiation or economic bartering. Internal

² Poland's Constitutional Tribunal on the status of EU law – <https://www.europeanlawblog.eu/pub/polands-constitutional-tribunal-on-the-status-of-eu-law-the-polish-government-got-all-the-answers-it-needed-from-a-court-it-controls/release/1>

³ Treaty on European Union – <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

consistency is, in fact, the Union's most effective external policy.

Another important factor is significant investment in digital ethics and civic education. In a toxic digital environment where disinformation is rife, democracy simply does not happen. For many of us, the Internet has become the main source of 'truth'. The problem is that most people are still too young to be able to form their own opinions. So they end up accepting what they are told rather than what is correct, allowing absolutist and divisive content to influence them emotionally and radicalise them. This disinformation and propaganda within the online environment has become more frequent and better organised. It is often supported financially and coordinated by hostile groups. The aim of it is to influence public opinion and lessen people's trust in institutions. Campaigns like these are intended to create confusion, social tensions and instability. The European Union should add digital ethics and critical thinking to school curricula. Education can help the uneducated, but it cannot create completely impartial opinions. For that reason, we need to focus on teaching young people to check sources and recognise psychological manipulation.

In addition, the Union must play a vigilant role in keeping electoral processes fair. Exercising the right to vote is the primary ritual of any democratic system. The last few decades have seen an exponential increase in attempts to sway election results through cyberattacks, leak-and-shame campaigns⁴ and questionable financing. Strengthening of cybersecurity laws, cooperation between national organising authorities and firm and transparent use of technologies (e.g. to monitor illicit financial flows) are decisive steps that can be taken in this regard. This work is crucial not only for member states, but also for countries going through the pre-accession process, where the risks are huge.

The European Union must also use its voice and influence in its external policy to highlight and protect its democratic values beyond its borders. Staying silent in a violent environment erodes trust and amounts to tacitly going along with the universal backsliding of democracy. The EU must pursue a 'conditional engagement' approach whereby trade approvals, key alliances and economic support require explicit commitments to respect civil liberties, hold independent elections and defend society. Its duty is to encourage and empower regional pro-democracy actors, and not to force compromises that could cause chaos to the benefit of authoritarian regimes. So virtues-based diplomacy means promoting multilateralism and rules-based discipline in international forums and regularly speaking up for human rights, equality and the rule of law, even when this gives rise to disagreements with major strategic allies.

For the Republic of Moldova, a country at the crossroads between different political worlds and under pressure from a conflict in a neighbouring country, these principles become silent points of reference for modern life, like an invisible thread linking decisions taken in the present to hopes for the future. Our country has gone through distorted elections and tough times, and our European path was chosen as a result of the constitutional referendum of 2024. Joining the EU is a crucial decision for our country's future and will have a direct impact on efforts to stamp out corruption, strengthen institutions and consolidate a community based on equality. As citizens of the Republic

⁴ The '#Macron leaks' operation – <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/the-macron-leaks-operation-a-post-mortem/>

of Moldova, we believe that this choice will have direct impacts on our future, from access to high-quality education at international universities to the desire to travel, build a career for ourselves on the basis of merit, and express our opinions without fear of being restricted or gagged.

Over the years, Chişinău has made progress in terms of justice, the fight against corruption and bringing laws into line with European standards, gaining candidate status for the country. However, factors such as external pressure, economic crises and huge disinformation and internal destabilisation campaigns constantly test the country's democratic strength. So the European Union's support needs to be long-lasting and varied. Rather than being limited to investments in infrastructure, it should be focused on developing people and fostering a democratic way of thinking. Substantial development of experience-sharing programmes (Erasmus+, European Solidarity Corps) and university partnerships are essential. These regulations transform the concept of 'Europe' into a common reality, creating a generation of young people who, through their unfiltered experience, have come to value pluralism, dialogue and freedom. Last but not least, the promotion and regular recognition of independent media organisations and civil society in the Republic of Moldova are a necessary bulwark against propaganda.

The most important role by far in this global confrontation is that of young people. Our generation did not experience life under the totalitarian regimes of the last century, but we can hear the cries and sense the fear that dominate the stories our parents tell us. This is exactly why we have a duty not to take freedom for granted, but to see it as a responsibility to be protected at all times. Engagement is about more than just voting. It is based on many actions, such as volunteering, monitoring the authorities' decisions and, in particular, continuing to think critically. The young people whose hearts are in the Republic of Moldova are keener than anyone else to bring about change, and their desire to create a more prosperous future, come what may, is the best proof that our European path is the right one.

In conclusion, the European Union's essential mission of supporting and promoting democratic values is fundamental to the stability of the continent and also the liberal world order. This entails legal consistency, investment in education, economic cohesion and dynamic diplomatic engagement. Where autocratic regimes rise up, silence and ambiguity equate to surrender. For this reason, democracy must be protected every day through robust actions, from meticulous enforcement of the rule of law at home to critical education for citizens and resolute support for those who fight for freedom beyond the Union's borders. As for us, the young people of the Republic of Moldova, joining the European project guarantees the realisation of our hope that the future will be built on the indestructible foundations of freedom, human dignity and mutual respect – virtues that are worth fighting for tirelessly.

Cum își poate apăra Uniunea Europeană cel mai bine valorile democratice într-o ordine mondială tot mai marcată de tendințe autocratice?

Ne aflăm într-o perioadă în care ordinea mondială devine martor al unei redefiniri temeinice. Pe lângă țelurile economice sau diplomatice, oamenii remarcă trasarea hărții lumii, drept o concentrație ideologică și o concurență tot mai puternică între două modele de societate radical opuse. Acest conflict doctrinar, determinat de o confruntare principială între sisteme de valori, se răsfrânge în politica externă a țărilor, dar și în organizarea și funcționarea instituțiilor interne ale statelor. Astfel, modelul de societate devine un aspect-cheie în această concurență care, de fapt, are un impact semnificativ asupra ordinii mondiale. De o parte se află proiectul ce își construiește viitorul pe pilonii libertății individuale și a drepturilor fundamentale. De cealaltă parte, tot mai vizibile și, paradoxal, tot mai bine conectate la nivel internațional, apar regimurile care își consolidează și își mențin puterea prin instrumente de control strict, frică indusă și manipulare informațională sistemică, adaptate la viteza și ubicuitatea mediului digital.

Uniunea Europeană nu a fost rezultatul unui accident istoric, ea s-a născut ca o reacție morală și politică la eșecurile secolului XX. Creatorii săi, fiind cunoscuți cu terorii războaielor și ale totitarismului, au sperat că democrația, respectul pentru demnitatea umană și cooperarea dobândită instituțional, pot deveni cheia păcii pe ani grei, făcând războiul ceva inacceptabil, mai ales între membrii săi. Stipulat în Tratatul de la Roma și consolidat în Tratatul de la Lisabona, acest jurământ a transformat uniunea dintr-un mediu economic, într-o societate de drept și valori comune. Astăzi, la peste șapte decenii de la începutul UE, aceste crezuri sunt parte a unui exercițiu de discordie, generat fie de amenințări externe hibride, fie de uzura încrederii și populismul intern, marcând apărarea și proiectarea lor drept prioritate zero.

Această origine cu reverberații istorice, justifică Uniunea Europeană drept un concept mult mai mareț decât o simplă uniune vamală sau mecanism de transfer financiar. Principiile definiției ale structurii europene, adică integrarea progresivă, subsidiaritatea și solidaritatea, au fost zămislite cu menirea de a împiedica renașterea naționalismului agresiv și a unilateralismului, care au distrus continentul. Fiecare pas spre extindere ¹, începând cu admiterea țărilor mediteraneene post-dictatură Grecia, Spania, Portugalia - și terminând cu valul din 2004 care a integrat statele post-comuniste, cum ar fi Estonia, Ungaria, Polonia, reprezintă o reafirmare a democrației drept o condiție *sine qua non* a apartenenței. Astfel, UE "se proclamă" o comunitate de destin, în care accentul este pus mai degrabă pe forța coercitivă a legii și angajamentul față de valorile fundamentale, decât pe forța militară centralizată. Orice deviere de la această făgăduință, pune la îndoială însăși temelia acestei păci instituționalizate, făcând ca vulnerabilitățile interne să devină riscuri geopolitice majore.

¹ Extinderea UE - https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_ro

Provocările actuale impulsează necesitatea unei autoanalize critice a Uniunii. Pe fondul crizei financiare din 2008, al crizei migrației din 2015 și al șocului Brexit, voci populiste din interior au început să conteste deschis autoritatea Curții de Justiție a Uniunii Europene² (CJUE) și să promoveze viziuni suveraniste ce afectează ordinea juridică comună. Această tendință marchează o luptă pentru întregul suflet European, contrazicând viziunea unui continent federal, bazat pe drept și solidaritate, cu cea a unei simple uniuni de state naționale, ce și-ar rezerva dreptul de a selecta ce reguli comunitare să aplice. Apărarea valorilor devine astfel sinonimă cu apărarea instituțiilor însărcinate cu interpretarea și aplicarea acestora, fie că vorbim de CJUE, de Parchetul European (EPPO) sau de Comisia Europeană, efortul pentru a consolida aceste structuri este esențial, expunând un nou pas puternic legat de reziliența Uniunii în fața presiunilor externe

În plus, contextul global ne impune să vizualizăm dincolo de divergențele interne și să validăm natura mixtă a bătăliei de valori. Oponenții formei democratice europene folosesc mijloace militare sau sancțiuni fiscale directe, dar recurg și la mecanisme subtile și penetrante, precum subvenționarea partidelor radicale, atacurile de rețea asupra infrastructurii critice și, mai ales, campaniile sofisticate de propagandă, menite să semene discordie și să lichideze încrederea colectivă în procesul democratic și în clasa politică validă. Această formă de beligeranță asimetrică cauzează reziliența societală – capacitatea cetățenilor de a gândi critic și de a se opune manipulării – să fie la fel de importantă ca forța armată. Prin urmare, investiția în apărarea valorilor nu mai este doar o chestiune etică, ci o componentă primordială a securității naționale și continentale, silind o perspectivă europeană mutuală de contracarare a intimidărilor metise.

Pe lângă aspectul de piață unică, UE constituie un proiect bazat pe virtuți morale și juridice. Aceste valori, adică egalitatea, libertatea, democrația și statul de drept, sunt consfințite în Articolul 2 din Tratatul Privind Uniunea Europeană³ și în Carta Drepturilor Fundamentale. Autoritatea reală pe care acestea o dețin, de fapt, ține de capacitatea de a fi apărate cu tărie în societate. În așa mod, dat fiind faptul că autoritarismul global ascende, UE este nevoită să preia rolul de bastion, devenind apărătoare nemijlocită a acestor principii. Încrederea și ajutorul extern depind, întâi de toate, de integritatea internă, iar democrația, ca valoare supremă, începe întotdeauna acasă.

Primul imperativ pentru Uniune este consolidarea de neclintit a statului de drept în interiorul granițelor sale. Dacă în interiorul Uniunii apar derapaje de la principiile democratice — o presă constrânsă, o justiție subordonată politic, atacuri sistematice la adresa drepturilor minorităților sau corupție instituționalizată tolerată — întregul eșafodaj al proiectului european este vulnerabilizat. Aceste fisuri sunt exploatate imediat și amplificate de regimurile autocrate externe, care le folosesc ca dovadă că modelul occidental este ipocrit și inefficient. De aceea, mecanismele de monitorizare,

² Tribunalul Constituțional al Poloniei privind statutul legislației UE - <https://www.europeanlawblog.eu/pub/polands-constitutional-tribunal-on-the-status-of-eu-law-the-polish-government-got-all-the-answers-it-needed-from-a-court-it-controls/release/1>

³ Tratatul privind Uniunea Europeană - <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

dialog și sancționare a statelor membre, precum Mecanismul privind Condiționalitatea Statului de Drept (care permite suspendarea fondurilor europene în cazul încălcării principiilor) și procedurile complexe din Articolul 7, trebuie să fie aplicate cu rigoare, fără să fie compromise de jocuri politice sau de interese economice pe termen scurt. Un mesaj ferm și constant este necesar: valorile fundamentale nu fac obiectul negocierii politice sau al trocului economic. Coerența internă este, de fapt, cea mai eficientă politică externă a Uniunii.

Un alt factor important este investiția amplă în etica digitală și educația civică. Într-un mediu digital toxic, dominat de dezinformare, democrația pur și simplu nu are loc. Pentru mulți dintre noi, internetul a devenit principala sursă de „adevăr”. Problema este că majoritatea sunt încă prea tineri pentru a-și putea forma o opinie proprie. Astfel, ajung să preia ceea ce li se spune, nu ceea ce este corect, lăsând conținutul absolutist și dezbinător să îi influențeze emoțional și să îi radicalizeze. Această dezinformare și propagandă din mediul online a devenit mai frecventă și mai bine organizată. Ea este adesea susținută financiar și coordonată de grupuri ostile. Scopul acestor acțiuni este de a influența opinia publică și de a slăbi încrederea oamenilor în instituții. Prin astfel de campanii se urmărește crearea confuziei, a tensiunilor sociale și a instabilității. Uniunea Europeană ar trebui să integreze în școli etica digitală și gândirea critică. Educația poate ajuta persoanele neinstruite, dar nu poate crea opinii complet imparțiale. De aceea, trebuie să ne concentrăm pe învățarea tinerilor să verifice sursele și să recunoască manipularea psihologică.

Suplimentar, rolul vigilent în menținerea corectitudinii proceselor electorale este indispensabil pentru Uniune. Exercițarea dreptului la vot ilustrează ritualul de căpătâi al oricărui sistem democratic. În ultimele decenii, s-a înregistrat o creștere exponențială a tentativelor de corupere a alegerilor prin atacuri cibernetice, campanii de leak and shame ⁴ (scurgere de informații compromițătoare) și finanțări dubioase. Astfel, consolidarea legislației privind securitatea cibernetică, cooperarea între autorități naționale de organizare și utilizarea tehnologiilor într-un mod ferm și transparent (de exemplu, pentru a monitoriza fluxurile de bani iliciți), sunt atribuții decisive în acest scop. Acest efort este nodal atât pentru statele membre, dar și pentru țările aflate în proces de pre-aderare, unde riscurile sunt colosale.

Uniunea Europeană este nevoită, de asemenea, să-și utilizeze vocea și capacitatea influențativă în politica externă în scopul de a aduce în prim-plan și de a proteja valorile democratice în afara hotarelor sale. A fi adept al mușeniei într-un cadru violent erodează încrederea și echivalează cu o conformare tacită a degradării democratice universale. Abordarea UE trebuie să tindă spre un ”angajament condiționat”, adică aprobările comerciale, alianțele-cheie și susținerea economică necesită conectarea explicită de onorare a libertăților civile, de structurare a alegerilor independente și de apărare a societății. Îndatorirea este de a încuraja și abilita actorii pro-democrați regionali, nu de a compromite silit, lucru care ar putea genera haos de care beneficiază tot

⁴ Operațiunea Macron Leaks - <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/the-macron-leaks-operation-a-post-mortem/>

regimurile autoritare. Diplomația virtuților denotă, astfel, înaintarea multilateralismului și a disciplinei bazate pe reguli în forurile internaționale, militând regulat pentru drepturile omului, egalitate și statul de drept, chiar și în momentele în care acest fenomen creează controverse cu aliații strategici majori.

Pentru Republica Moldova, un stat aflat la hotarul unor lumi politice diferite și sub presiunea unui conflict învecinat, aceste principii devin repere tăcute ale vieții moderne, aidoma unui fir invizibil care leagă deciziile prezentului de speranțele viitorului. Țara noastră a trecut prin alegeri distorsionate și perioade dificile, iar direcția europeană a fost aleasă ca rezultat al referendumului constituțional din anul 2024. Aderarea la UE reprezintă o decizie crucială pentru viitorul statului și va avea impact direct în lichidarea corupției, consolidarea instituțiilor și solidificarea unei comunități bazate pe egalitate. Ca cetățeni ai Republicii Moldova, considerăm că această alegere ne influențează direct viitorul, de la accesul la studii de calitate în universități internaționale, până la dorința de a călători, de a ne construi o profesie bazată pe merit și de a ne exprima opiniile fără îngrijorarea de a fi constrânse sau rezumate la mușenie.

De-a lungul anilor, Chișinăul a progresat în domeniul justiției, luptei anticorupției și în alinierea legislației la standardele europene, obținând statutul de țară candidată. Totuși, factori precum presiunea externă, crizele economice și campaniile masive de dezinformare și destabilizare internă, pun la încercare în mod constant puterea democratică a statului. Astfel, sprijinul Uniunii Europene trebuie să fie unul de lungă durată și variat. Acesta nu urmează să se rezume doar la investiții în infrastructură, ci să pună accent pe dezvoltarea oamenilor și pe formarea unei gândiri democratice. Dezvoltarea considerabilă a programelor cu schimb de experiență (Erasmus+, Corpul European de Solidaritate) și parteneriatele universitare sunt esențiale. Reglementările date transformă conceptul de "Europa" într-o realitate comună, formând o generație de tineri care, prin experiență nefiltrată, prețuiesc pluralismul, dialogul și libertatea. Nu în ultimul rând, promovarea și recunoașterea regulată a organizațiilor media independente și a societății civile din Republica Moldova reprezintă o latură de apărare necesară împotriva propagandei.

Cel mai important rol, de departe, în această confruntare globală îl au tinerii. Generația noastră nu a avut un trai al secolului trecut sub regimurile totalitare, însă putem auzi strigătele lor și frica ce domină în poveștile părinților. Tocmai din acest motiv, noi avem datoria să nu tratăm libertatea ca pe o avere moștenită, ci să o vedem ca pe o responsabilitate care trebuie apărută în orice moment. Implicarea nu este exprimată doar prin participarea la vot, dar are la bază o mulțime de acțiuni precum voluntariatul, monitorizarea deciziilor autorităților și, cel mai deosebit, menținerea unei gândiri critice. Tinerii care trăiesc cu inimă în Republica Moldova sunt cei mai doritori de a face o schimbare, iar voința lor de a crea un viitor mai prosper, indiferent de barierele apărute în cale, este cea mai demnă dovadă a justiției drumului european.

În concluzie, misiunea de rigoare a Uniunii Europene de a sprijini și a proiecta valorile democratice, reprezintă fundamentul stabilității continentului, dar și a ordinii globale liberale.

Aceasta implică consecvență juridică, investiție educațională, coeziune economică și angajament diplomatic dinamic. Acolo unde regimurile autocrate se înalță, mușenia și ambiguitatea sunt echivalente cu înfrângerea. Din acest considerent, democrația trebuie protejată zilnic, prin operațiuni solide, de la exercitarea minuțioasă a statului de drept acasă, la educarea critică a cetățenilor și la un sprijin, caracterizat prin dârzenie, al celor care luptă pentru libertate dincolo de hotarele Uniunii. Cât pentru noi, tinerii din Republica Moldova, integrarea în proiectul european reprezintă o garanție a speranței că viitorul poate fi făurit pe temelia indestructibilă a libertății, demnității omenești și respectului reciproc, virtuți pentru care merită să luptăm neconștient.